
Vergaderjaar 2023–2024

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

FO

BRIEF VAN MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 september 2023

Hierbij bied ik u het verslag aan van de Raad Algemene Zaken van 19 september 2023 in Brussel.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H.G.J. Bruins Slot

VERSLAG RAAD ALGEMENE ZAKEN 19 SEPTEMBER 2023

Op dinsdag 19 september jl. vond in Brussel de Raad Algemene Zaken (RAZ) plaats. Op de agenda stonden de volgende onderwerpen: (1) een ontbijtsessie met de Oekraïense vicepremier voor Europese en Euro-Atlantische integratie, (2) het voorstel van het Spaanse voorzitterschap over het aanpassen van de verordening inzake de officiële talen van de EU, (3) de *Letter of Intent* over het Wetgevend Programma van de Europese Commissie, (4) een horizontale discussie over en evaluatie van de jaarlijkse rechtsstaatsdialoog, (5) een informele lunch over de toekomst van Europa, (6) de natuurrampen in Slovenië en Griekenland en (7) een eerste bespreking van de concept geannoteerde agenda van de Europese Raad (ER) van 26 en 27 oktober.

De Minister van Buitenlandse Zaken was verhinderd voor deze RAZ vanwege deelname aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York. De Nederlandse Permanent Vertegenwoordiger bij de EU vertegenwoordigde Nederland tijdens deze RAZ.

Ministerieel ontbijt met de Oekraïense vicepremier voor Europese en Euro-Atlantische integratie

Voorafgaand aan de RAZ vond een informeel ontbijt plaats met de Oekraïense vicepremier voor Europese en Euro-Atlantische integratie, Olha Stefanisjyna. Vicepremier Stefanisjyna presenteerde de voortgang die is geboekt door de Oekraïense overheid op de hervormingsagenda. Daarnaast besprak ze de implementatie van de zeven voorwaarden die de Europese Commissie in juni 2022 identificeerde. Meerdere lidstaten spraken waardering uit voor de inspanningen en de inzet van Oekraïne om te voldoen aan deze aanbevelingen. De Commissie zal op basis van de reguliere voortgangsrapportage als onderdeel van het uitbreidingspakket 2023 beoordelen in welke mate Oekraïne voldoet aan de geïdentificeerde prioriteiten. De voortgangsrapportage wordt in oktober 2023 verwacht.

Voorstel aanpassing verordening tot regeling van het taalgebruik

Het Spaanse voorzitterschap presenteerde het Spaanse voorstel om de verordening tot regeling van het taalgebruik aan te passen. Deze verordening¹ bepaalt welke talen de officiële EU-talen zijn en bepaalt voorts dat EU-wetgeving wordt opgesteld en gepubliceerd in deze talen. Het voorstel is om het Baskisch, Galicisch en Catalaans tot officiële EU-taal te maken.

Bij de presentatie van het voorstel in de Raad gaf Spanje specifiek aan bereid te zijn de kosten voor deze wijziging te willen dragen. Daarnaast introduceerde Spanje het idee van een graduele toelating, waarbij eerst het Catalaans tot officiële EU-taal gemaakt zou worden.

De meeste lidstaten benoemden het belang van taalverscheidenheid als grondbeginsel van de EU. Veel lidstaten gaven echter, net als Nederland, ook aan dat om het voorstel te kunnen behandelen nadere onderbouwing en bestudering van de gevolgen noodzakelijk is, inclusief de financiële implicaties. Het Spaanse voorzitterschap concludeerde dat de discussie over het voorstel zal worden voortgezet op het gepaste niveau om de gevolgen nader te kunnen bestuderen. Onderaan dit verslag wordt verder ingegaan op de status van semiofficiële talen.

¹ Verordening nr.1 van 15 april 1958 tot regeling van het taalgebruik in de Europese Economische Gemeenschap (1958).

Wetgevend programma van de Commissie: Letter of Intent

De Commissie gaf toelichting² op de *Letter of Intent*³ van Commissievoorzitter Von der Leyen die is verstuurd aan de Voorzitter van het Europees Parlement Metsola en de Minister-President Sánchez van Spanje, voorzitter van de Raad. De *Letter of Intent* bevat een opsomming van de prioriteiten van de Commissie voor het komende jaar. Na de toelichting benoemden lidstaten wat voor hen belangrijke beleidsdoelen en wetgevingsinitiatieven zijn. De voorstellen in het kader van *Artificial Intelligence* (AI), migratie en concurrentievermogen werden hierbij veelvuldig genoemd.

Het kabinet hecht aan het voortzetten van de steun aan Oekraïne, voortgang op het gebied van migratie, en afbouw van strategische afhankelijkheden en versterking van de weerbaarheid en het concurrentievermogen (inclusief het AI-voorstel) van de EU door het versnellen van de groene en digitale transitie. Het Spaanse voorzitterschap zal bovengenoemde bespreking van de wetgevende voorstellen voor 2024 samenvatten in zijn brief aan de Commissie, die zal dienen als inbreng van de Raad in het Commissiewerkprogramma voor 2024. De Kamer ontvangt zoals altijd een kabinetsappreciatie van het Commissie Werkprogramma.

Jaarlijkse RoL-dialoog: horizontale discussie en evaluatie

Voor de vierde maal sprak de Raad tijdens zijn jaarlijkse rechtsstaatdialoog over de situatie van de rechtsstaat in de lidstaten en de EU aan de hand van het Commissierapport dat op 5 juli jl. gepubliceerd werd⁴. Dit agendapunt werd gecombineerd met de discussie over de evaluatie van de jaarlijkse rechtsstaatdialoog. In haar inleiding onderstreepte de Commissie de bijdrage die het rapport en de rechtsstaatdialogen leveren aan de handhaving van de rechtsstaat in de EU en de complementariteit van dit instrument ten aanzien van het overige rechtsstaatsinstrumentarium. In navolging van Commissievoorzitter Von der Leyen in haar *State of the Union* van 13 september jl., gaf de Commissie aan voornemens te zijn het rechtsstaatrapport, op vrijwillige basis, open te willen stellen voor kandidaat-lidstaten.

Eenentwintig lidstaten namen actief deel aan de discussie. Een grote groep lidstaten, waaronder Nederland, steunde het Commissierapport en verwoordde dat de evaluatie van de rechtsstaatsdialoog moest worden aangegrepen om bestaande praktijken en werkmethoden te codificeren. Twee lidstaten waren kritisch over het rapport, onder andere over de door de Commissie gehanteerde methodologie. Zij betoogden dat ze graag zouden zien dat de thematische reikwijdte van de rechtsstaatsdialogen werd uitgebreid, en niet enkel gebaseerd werd op het rechtsstaatsrapport. Een enkele lidstaat opperde de landenspecifieke dialogen te spreiden door één landenhoofdstuk per RAZ te agenderen. Nederland intervenieerde namens de Benelux en onderstreepte het belang van een daadkrachtige rol van de Commissie en de inzet van het gehele rechtsstaatinstrumentarium om de aanhoudende rechtsstaatproblematiek in de EU te adresseren. Ook benadrukte Nederland dat de rechtsstaat centraal moet staan in de uitbreidingsdiscussie en in dit kader ook graag meer informatie van de Commissie zou ontvangen over haar voornemen het rechtsstaatsrapport open te stellen voor kandidaat-lidstaten. Ten aanzien van de evaluatie vroeg Nederland nogmaals aandacht voor het gebruiken van de andere relevante raadsformaties om de rechtsstaatdialoog te versterken.

² Terug te zien via: <https://video.consilium.europa.eu/event/nl/27022>

³ Letter of intent Commissie, via: https://state-of-the-union.ec.europa.eu/system/files/2023-09/SOTEU_2023_Letter_of_Intent_NL.pdf

⁴ Het rechtsstaatrapport van de Commissie, via: 2023 Rule of law report (europa.eu)

Stand van zaken Hongarije

Op 13 juni jl. werd de Kamer in de reactie op de berichtgeving inzake de bevrozing van EU-middelen bestemd voor Hongarije, geïnformeerd over de stand van zaken rondom de inzet van de *Common Provisions Regulation* (CPR). Via deze weg informeert het kabinet de Kamer dat inmiddels bekend is dat Hongarije op 18 juli jl. bij de Commissie het verzoek heeft ingediend voor een formele beoordeling van de door Hongarije genomen maatregelen om te voldoen aan de horizontale randvoorwaarde met betrekking tot het Handvest van de Grondrechten EU. Het is de verwachting dat de Commissie in de komende maanden met een beoordeling zal komen.

Lunch on the Future of Europe

Het Spaanse voorzitterschap organiseerde een lunch over de Toekomst van Europa. De lunch stond in het teken van een presentatie van het rapport *Sailing on High Seas: Reforming and Enlarging the EU for the 21st Century* door leden van de door Frankrijk en Duitsland geïnitieerde expertgroep, die aan de vooravond van de RAZ verspreid werd⁵. Er werd benadrukt dat het rapport geen politieke status heeft: het betreft aanbevelingen van een onafhankelijke groep experts. In het rapport worden verschillende voorstellen gedaan voor de verdere institutionele ontwikkeling voor de toekomst van de EU. Lidstaten verwelkomden het gedetailleerde rapport als een nuttige stap om discussies over dit thema de komende tijd verder te brengen. Meerdere lidstaten, waaronder Nederland, spraken hun waardering uit voor de waarde die het rapport hecht aan de rechtsstaat als fundament voor EU-integratie. Over de suggestie in het rapport om gekwalificeerde meerderheidsstemming (QMV) uit te breiden liep het krachtenveld uiteen. Tijdens de informele RAZ van 27 en 28 september in Murcia zal verder over de institutionele toekomst van de EU worden gesproken. De Kamer is over de inzet reeds geïnformeerd door middel van de geannoteerde agenda van 27 en 28 september jl.⁶.

AOB: Natuurrampen Slovenië en Griekenland

Slovenië en Griekenland hebben beiden de aard en omvang van de natuurrampen die hun landen raakten toegelicht. Ze bedankten de andere lidstaten voor hun medeleven en steun. Er waren geen interventies van andere lidstaten.

Vorbereitung Europese Raad (ER) 26-27 oktober

Russische agressie jegens Oekraïne

De Raad stond kort stil bij de Russische agressie tegen Oekraïne. De Commissie informeerde de Raad over verschillende werkstromen, waaronder het voorbereidend werk voor een voorstel omtrent het gebruik van bevroren tegoeden. Hier wordt – na de eerdere aankondiging om na de zomer met een voorstel te komen – nu een stapsgewijze aanpak voor gehanteerd. Zoals toegezegd wordt de Kamer voor het einde van het jaar geïnformeerd over de stand van zaken van deze discussie.

⁵ Het rapport is hier beschikbaar: <https://www.auswaertiges-amt.de/blob/2617206/4d0e0010ffcd8c0079e21329bbbb3332/230919-rfaa-deu-fra-bericht-data.pdf>

⁶ Geannoteerde Agenda informele RAZ 27–28 september (Kamerstuk 2023Z15404)

Meerjarig Financieel Kader

Mogelijk zal tijdens de Europese Raad op 26–27 oktober het voorstel van de Commissie voor een tussentijdse herziening van het Meerjarig Financieel Kader (MFK) worden besproken. Tijdens de RAZ werd van gedachten gewisseld over de beoogde ER-bespreking. Het Spaanse voorzitterschap heeft aangegeven toe te willen naar een richtinggevende discussie tijdens de ER in oktober. Nederland vindt het van belang dat de Raad een zorgvuldig proces volgt ook gelet op de discussie die het Commissievoorstel heeft opgeroepen, waarbij het tegelijkertijd belangrijk is dat de beoogde steun aan Oekraïne geen vertraging oploopt. Zoals toegezegd zal het kabinet de Kamer tijdig informeren als er nieuwe ontwikkelingen zijn.

Economie/concurrentievermogen

De voortzetting van de discussie over het versterken van het Europese concurrentievermogen werd verwelkomd. Hierbij gaven lidstaten aan uit te kijken naar de toegezegde impact assessment van de Commissie over de gevolgen van de *Inflation Reduction Act* (IRA) voor de Europese industrie die naar verwachting op korte termijn zal verschijnen. Ook werden de aankomende wetgevende Commissievoorstellen om administratieve lasten voor bedrijven te verlichten verwelkomd, zoals aangekondigd in de Staat van de Unie speech van Commissievoorzitter Von der Leyen.

Migratie

Tijdens de ER op 26–27 oktober a.s. staat migratie geagendeerd. In de interventies van de lidstaten, waaronder van Nederland, was vooral veel aandacht voor de situatie op Lampedusa en het 10-puntenplan gepresenteerd door Von der Leyen⁷. In deze context werd tevens de mogelijkheid bepleit dit aan de orde te stellen tijdens de informele ER in Granada begin oktober. Het Spaanse Voorzitterschap neemt dit mee in de voorbereidingen.

Overig

Toezegging betreffende toevoeging semiofficiële taal

Graag kom ik in dit verslag ook terug op de toezegging gedaan tijdens het commissiedebat Raad Algemene Zaken en de herziening van het MFK van 14 september jl. over wat nodig is om een semiofficiële taal toe te voegen⁸.

Volgens eerder aangenomen Raadsconclusies uit 2005⁹ komt een taal in aanmerking voor een semiofficiële status wanneer is voldaan aan twee voorwaarden: 1) de taal valt niet onder de verordening van officiële EU-talen, en 2) de taal is door de Grondwet van een lidstaat op zijn gehele grondgebied of een deel daarvan erkend of het gebruik van de taal als nationale taal is bij wet toegestaan. Vervolgens dient een lidstaat een bestuurlijke regeling met een EU-instelling, zoals de Raad, te sluiten.¹⁰

⁷ Beschikbaar via website Commissie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_4503

⁸ Referentie toezegging: TZ202309-055

⁹ Conclusies van de raad van 13 juni 2005 betreffende het officiële gebruik van nog andere talen in de Raad en eventueel andere instellingen en organen van de Europese Unie, beschikbaar via: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52005XG0618\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52005XG0618(01))

¹⁰ Zie bijvoorbeeld de bestuurlijke regeling tussen het Koninkrijk Spanje en de Raad: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:42006X0217\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:42006X0217(01))

Ook met andere instellingen of organen van de EU kan een dergelijke bestuurlijke regeling getroffen worden. Binnen de EU hebben alleen het Baskisch, Catalaans en Galicisch de status van semiofficiële taal. Spanje heeft voor de drie talen alleen een bestuurlijke regeling met de Raad afgesloten. De status van semiofficiële taal betekent dat een burger in die taal met de Raad kan corresponderen met tussenkomst van een door de lidstaat aangewezen instantie. Ook kan die taal onder voorwaarden tijdens Raadszittingen gebruikt worden en kunnen volgens de medebeslissingsprocedure aangenomen besluiten in die taal beschikbaar worden gesteld. De directe en indirecte kosten in verband met de uitvoering van deze bestuurlijke regeling komen ten laste van de verzoekende lidstaat.

Het kabinet erkent het belang van taalverscheidenheid in de Unie. Daarmee wordt de Unie immers dichterbij de EU burgers gebracht. Ook om die reden is bijvoorbeeld, in samenwerking met de provincie Friesland, op 27 september 2011 een Friese vertaling van een geconsolideerde versie van de EU-verdragen beschikbaar gemaakt.¹¹ Hoewel het Fries volgens de bovenstaande procedure voor de status van semiofficiële taal in aanmerking zou kunnen komen, is dit een vraagstuk dat nadere beschouwing vraagt van het kabinet waarbij ook de financiële implicaties in kaart worden gebracht.

Toezegging over het voorstel van het Verenigd Koninkrijk om Wagner groep op de lijst van terroristische organisaties te plaatsen

Ik heb u eerder toegezegd in dit verslag terug te komen op het nieuws dat het Verenigd Koninkrijk Wagner als terroristische organisatie wil aanmerken¹². Het kabinet is zeer bezorgd over de activiteiten van Wagner in Europa, maar ook in Afrika. Wagner staat daarom binnen de EU al op de EU-sanctielijst, zowel onder het EU-mensenrechtensanctieregime als het Oekraïne territoriaal regime. Met de maatregelen die het Verenigd Koninkrijk neemt, wordt de bewegingsruimte van Wagner verder verkleind en daarmee wordt ook de druk op Rusland verder opgevoerd. Het feit dat het Verenigd Koninkrijk Wagner heeft aangemerkt is daarom een belangrijk signaal, toevoeging aan de EU-terrorisme sanctielijst zou dat ook zijn. Inhoudelijk heeft dit echter hetzelfde effect als de reeds bestaande *listings* van Wagner. Het kabinet blijft zich inzetten voor het opvoeren van de druk op Rusland en Wagner en heeft een voortrekkersrol gespeeld in de totstandkoming van *listings* onder het EU-mensenrechtensanctieregime en Oekraïne-territoriaal regime. Nederland zal samen met andere Lidstaten de juridische dienst van de Europese Raad verzoeken om een juridische beoordeling uit te voeren van de mogelijkheid of de *listing* van het VK als basis kan dienen voor toevoeging van Wagner aan de EU-terrorisielijst en zal de Kamer over de uitkomst daarvan t.z.t. berichten.

¹¹ Friese vertaling beschikbaar via: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-134180.pdf>

¹² Referentie toezegging: TZ 202309-056